

Je treba delat, če hočeš kaj postat, je treba delat, če hočeš karkoli znat. Je treba delat, če hočeš nekam prit', je treba delat, če hočeš pameten bit', je treba delat, po svojih najboljših močeh, je treba delat, brezdelje zapelje te v greh,

B i T i f i z i č n i d e l a v c ?

Najbrž je marsikdo od nas, študentov, že prestopil prag tovarne in v njej okusil težaško, ponavljajoče se in včasih že duhomorno delo. Če ne, pa prav gotovo vsak pozna koga, ki si s tem delom služi kruh. In to redno in celo življenje. Brez vprašanj, upanj in hrepenenj po drugačnem.

Tudi sama sem okusila tovrstno delo, vendar seveda v dveh mesecih, kolikor sem ga opravljala, o njem ne morem celostno soditi. Lahko se le spomnim občutkov, ki so me spremljali: počutila sem se (predvsem zaradi skromne plače in odnosa nadrejenih do mene) nevredna in nepomembna na poti do izdelka. Domov sem prihajala utrujena, opraskana (ne zaradi nerodnosti), zaprašena (pomislite, koliko ljudi ima tudi alergijo na prah) in vsega naveličana.

Koliko se takšno delo dandanes ceni? To je pravzaprav s stališča družbe »nerelavantno«, »nepomembno vprašanje«, saj bi se najbrž marsikdo ob njem obregnil, kakršnokoli je že delo, pa naj bo to delo bolj ali manj spoštovanih poklicev, ga moraš opraviti, ali te cenijo ali ne, pa moraš pustiti ob strani. **"Ko si v službi, si pač uslužbenec in ne človek"**, bi morda lahko na veliko žalost držalo.

Moramo si namreč priznati, da družba – vede ali nevede – fizične delavce meče na rob, jim ne priznava ugodnosti, ki jih uživajo drugi, uglednejši poklici. Ne spoštuje jih, se ne sprašuje o vplivu tega dela na njih, na njihovo življenje z družino, osebno rast, ustvarjalnost ... in tudi na zdravje.

Tovrstno delo prav tako po prepričanju mnogih naj ne bi imelo negativnega vpliva na psiho ljudi, ker naj ne bi zahtevalo odgovornosti in skrbi, kot jih zahtevajo druga dela. Pa je res tako?

Obiskala sem kar nekaj tovarn v treh različnih regijah, se pogovarjala z delavci in na koncu ugotovila, da sem dobila podobne slike o strukturi delavstva, o njihovih odnosih s sodelavci, načinu življenja, odnosu do dela v tovarni. Spola sta bila enakomerno zastopana, mladih zaposlenih pa je bilo – še posebej pri ženskem delu – manj. Med mladimi je bilo pogosto kar nekaj tistih, odločenih, da se bodo šolali naprej, da bodo delali na boljšem.

Pogovarjala sem se s precej razgledanimi ljudmi. Ko sem npr. preko študentskega servisa delala v tovarni, sem se pogovarjala z zelo zanimivo gospo (s posebno pištolo je brizgala lak po delih pohištva), ki me je fascinirala s svojim vedenjem o različnih stvareh, znanjem jezikov, svojo voljo do obvladovanja veščin, ki jih zahteva sodobno življenje in tehnologija ter jih v njenih mladih letih

še niso poznali, s svojo naravno inteligenco ... Obžalovala sem njeno usodo intelektu

alke, ki jo je življenje prisililo, da dela nekje, kjer se njeni potenciali ne izrazijo. Ganila me je njena zgodba: zvedava, inteligentna, iznajdljiva, uspešna deklica, s samimi peticami v OŠ, ki je sanjala, da bo postala zdravnica, pa ji finančno in družinsko stanje ni dovolilo, da bi se po končani OŠ šolala še naprej.

Toda ta ženska je zgolj ena izmed mnogih. Spoznala sem kar nekaj ljudi, zelo sposobnih, ki jim je socialno stanje onemogočilo izobraževanje. »Če je bilo tako, pač ni bilo druge možnosti«, sem pogosto slišala.

Toda zakaj bi tovrstno delo pravzaprav moralo biti manjvredno? *Saj ni, vsako delo je častno*, bi marsikdo rekel, toda ... Se nam ne zdi, da so s takšnimi izjavami nekateri preveč klišejski in precej neiskreni? Zakaj je plačano tako slabo, da si družina, kjer sta oba starša fizična delavca in ima dva otroka, ne more, oziroma težko, privoščiti oddih na morju, se izogiba kavicam, kinu... Stvarem, za katere si večina od nas ne predstavlja, da bi se jim morali že na daleč izogibati.

Ko sem delavce spraševala, ali se jim njihovo delo zdi rutinsko, sem dobila zelo različne odgovore.

»Je pa delo res zelo monotono.«

»Dela se ponavljajo, kar je lahko kratkoročno dobro, ker se ti potem ni potrebno znova učiti. Slabost pa je, da dolgoročno začne dolgočasiti.«

»Delo je dovolj zanimivo in razgibano«.

Odgovori so bili odvisni od tovarne in narave dela, čeprav je prevladoval tisti, da je delo pač delo, predstavlja jim vir preživetja ter se ne obremenjujejo z vprašanjem, ali je rutinsko ali ne. Pač je treba delati, zaslužiti ...

Sklepam lahko, da je preživetje – kar je seveda nadvse logično – najpomembnejše, daleč za njim pa pridejo vse ostale stvari, kot so varnost, udobje pri delu, zdravje, skratka prostor, kjer bi lahko človek kvalitetno in zdravju neškodljivo opravljal svoje delo.

Skratka, dela se med seboj močno razlikujejo in nekaterih ne moremo spreminjati ali jih omiliti, vendar vseeno, se vam ne zdi, da jih je potrebno ceniti? Vsak, ki se preživlja na pošten način, prispeva svoj delček sebe za dobrobit drugih in igra pomembno vlogo.

In konec koncev se vedno znova sprašujem, če je kapitalizem res boljši od marksizma? Zagotovo ne eden ne drugi nista idealna. Toda trenutna porazdelitev moči in denarja je daleč proč od pravične ...

Tako da upam, da bo vsak vzvišen delodajalec (saj imamo takšne in drugačne) kdaj pa kdaj pomislil, kako bi bilo, če bi se vloge obrnile? Kako bi se počutil? Bi zmogel? Je njegov položaj rezultat sposobnost ali sreče, da se je rodil v pravi družini?

Anja Lipovšek – Anča